

keré Novák k tomuto termínu má, bychom se termínu „majoritní demokracie“ přece jen mohli držet kvůli jeho zavedenosti a zejména vazbám na prapůvodní model britské – „westminsterské“ demokracie. Co dodat? Snad jen tolik, že nyní můžeme doufat, že se oné pomyslné rukavice, kterou Novák svou poslední studií „hodil“ zastáncům lijphartovského přístupu, někdo z nich odpovídajícím způsobem chopí.

Vít Hloušek

Guy Benhamou:

POUR SOLDE DE TOUT COMPTE

Paris, Denoël, 2000, 250 stran

Kniha *Pour solde de tout compte* (Vyrovnání účtů) francouzského novináře Guy Benhamou představuje v oblasti literatury týkající se národnostních hnutí velmi zajímavý počín. Dva, dnes již zavraždění představitelé radikální organizace FLNC (Fronta národního osvobození Korsiky), François Santoni a Jean-Michel Rossi, se v červnu roku 2000 rozhodli, že veřejnosti předloží svůj výklad národnostního konfliktu na ostrově. Publikace, která je sérií přímých rozhovorů, tak pododhrnuje roušku tajemství, která obestírají dění kolem ilegální organizace FLNC. Oba respondenti odhalují mnohé konflikty, které rozštěpily tajnou skupinu, přinášejí nečekaná přiznání spoluviny na trestných činech, ze kterých měla jejich organizace prospěch, zveřejňují četná jména, a nevyhýbají se ani ožehavým otázkám typu původu a přesunu ‚revolučních dávek‘, či podrobným popisům vztahů s francouzskou vládou.

Autor volil jednotlivé otázky a témata tak, aby pokryly co nejširší pole působnosti obou protagonistů, jakož i nejruznější oblasti problematiky národnostního boje na Korsice.

Díky tomuto přístupu si čtenář může udělat ucelenou představu o složitosti celé otázky a současně má možnost proniknout do psychiky dotazovaných, která by mohla nezastveným přiblížit vnímání světa perspektivou korsických nacionalistů. Guy Benhamou uvádí každou svou otázku krátkou předmluvou, která má za cíl uvést souvislosti daného problému, ale často přináší také náznak jeho postojů; v těchto pasážích se zřejmě snaží o jisté vyvážení jinak výrazně zkresleného pohledu na realitu.

Kniha je systematicky rozdělena do pěti částí. Čtyřem oddílům věnovaným přímo rozhovorům (*FLNC a nacionalisté*, *FLNC a vlády*, *Dílčí dohody s Frontou* a *Odchytky Fronty*) předchází úvodní kapitola, ve které autor oba aktéry představuje. François Santoniho vidí autor jako obávaného a respektovaného vůdce jedné frakce korsických nacionalistů, jenž „ve vojenské vítězství mužů v kuklách nad Francií nikdy nevěřil“ a touhu po nezávislosti ostrova vnímal „jen jako opožděný romantismus“. (s. 15) Díky své chladnokrevnosti získal přezdívku ‚leguán‘, ale stejně tak ho mohli označovat i za chameleóna, jelikož byl „...přirozený v polní vojenské uniformě teroristů, stejně jako ve vybraném obleku na pařížských recepcích“. (s. 19) Santoni se přidal k revolučnímu hnutí na konci 70. let během svých univerzitních studií. V roce 1978 vstoupil do FLNC a začal se věnovat ilegální násilné činnosti. Druhou polovinu 80. let trávil ve vězení, ovšem po amnestii roku 1989 začal pracovat pro poslance Evropského parlamentu za Stranu zelených Maxe Simeoniho. Díky kontaktům v Bruselu a ve vysoké politice vůbec se stává roku 1992 při jednáních s vládou mluvčím FLNC *Canal historique* (frakce Fronty, která vznikla roku 1990 odštěpením lidí blízkých organizaci *A Cuncolta* od zbytku FLNC). V roce 1995 na něj spáchali členové konkurenční FLNC *Canal habituel* atentát. V letech 1996 až 1998 zastával funkci ‚národního tajemníka‘ skupiny *A Cuncolta*. V roce 2000 byl odsouzen ke čtyřem letům

nepodmíněně, ale po odvolání byl vyšetřován na svobodě.

François Santoni se seznámil a sprátelil s Jean-Michelem Rossim v 80. letech ve vězení. Osobitý intelektuál Rossi měl rád politiku, knihy a velké myšlenky. S FLNC spolupracoval od mládí. Po studiích si založil vlastní obchod, který sice výborně prosperoval, ale vinou přílišných investic do teroristů začal brzy prodělávat. Od roku 1984 až do konce 90. let trávil Rossi více času ve vězení než na svobodě. Nikdy ovšem nezahálel. Ve vězení si udělal doktorát z historie, na svobodě zase podporoval FLNC *Canal historique* a skupinu *A Cuncolta* proti znepráteným frakcím MPA (Hnutí za sebeurčení) a FLNC *Canal habituel*. V 90. letech se stal šéfredaktorem nacionalistického deníku *U Ribombu*, ve kterém využíval svého talentu a vytvořil si osobitý styl politických analýz, který charakterizovala: „...velká dávka urážek, doplněná množstvím lži a zabalená do chladné nenávisti“. (s. 23). Autor o Rossim tvrdí, že byl člověkem spíše vlivným než mocným. Díky důslednému sledování ideologie, dohnané často až k dogmatismu, byl označován za ‚vůdce‘; tuto ‚roli přijal, či lépe řečeno vyžadoval“. (s. 23) Od roku 1998 se ze všech postů i aktivit v nacionalistickém hnutí oficiálně stáhl, ovšem v ústraní v podpoře národnostních myšlenek pokračoval.

Po dvou životopisných statích v knize následují čtyři velké oddíly, z nichž každý je dále tematicky rozčleněn do několika podkapitol, které vždy představují vlastní odpověď na kladené otázky. Odpovědi jsou většinou prezentovány jako společný názor obou bývalých nacionalistických vůdců, ovšem v několika případech reagují na nadnesená témata každý po svém a jindy se k dané otázce vyjadřují jen jeden z dotazovaných.

Odpovědi obou respondentů většinou naprosto vyčerpávají dané téma, ovšem vedle významné složky objektivních faktů, podložených důkazy, často obsahují také úvahy ryze osobního charakteru, jakož i mnohá zavádějící vysvětlení a zkreslené popisy situací.

Klasickým příkladem kombinování objektivních skutečností a vnitřních pocitů je hned první kapitola, ve které přináší Santoni s Rossim rozbor struktury Fronty: „Frontu řídí rada *Consigliu*, kterou tvořilo původně pět, dnes patnáct osob, které ovládají šest oblastí a dvacet pět sektorů“, (s. 28) ze sektorů je možno jmenovat kupříkladu Gravone, který je tvořen skupinou nejstarších a nejdodlanějších bojovníků, dále dlouhodobě do sebe uzavřený Cargese-Sagone, či beznadějný sektor v Corte, kterému se příliš nedaří. „Rada se dělí na čtyři komise, a sice na komisi ozbrojenou a logistickou, finanční a ekonomickou, politickou a propagandistickou ...“ (s. 28). Slabinu celého systému vidí oba bývalí vůdci ve skutečnosti, že FLNC je v podstatě koalici místních vůdců, kteří nezávisle ovládají své sektory, a veškerá hierarchie i celková struktura tak existuje pouze na papíře. „V terénu nemůže Fronta vydat jednotný, centrální rozkaz, ale nemůže si ani vynutit vnitřní disciplínu.“ (s. 30). To je, objektivně vzato, obzvlášť podstatný nedostatek. Od roku 1993 si prý jednotlivé sektory navíc dělají, co chtějí.

V době vydání knihy tvořily FLNC čtyři nezávislé organizace. Od prosince roku 1995 fungovala *Fronte Ribellu* (Fronta rebelů), v roce 1999 vznikla FLNC *réunifié* (znovu sjednocená), která vznikla spojením FLNC *5 mai 1996*, FLNC *Canal habituel* a FLNC *Canal historique*. Téhož roku pak došlo k vytvoření ještě Vlastenecké fronty Korsiky FPC a organizace *Armata Corsa*.

Sami zainteresovaní připouštějí, že dnešní stav tajnosti a ilegality způsobuje jen komplikace a že se v současné situaci již málokdo vyzná. S celkově reálným přehledem struktury, chodu a cílů FLNC výrazně kontrastuje úvodní myšlenka, která posouvá celý rozbor do oblasti jisté nedůvěryhodnosti. Oba respondenti tvrdí, že „Fronta není realitou. Je především pocitem, stavem mysli, mýtem, který sdílí velká většina Korsičanů... Fronta je s lidmi hluboce spjata. Prošla jí celá jedna generace,

někteří byli její součástí týden ... jiní čtyři či pět let...“ (s. 27)

Vedle propojení objektivních faktů se subjektivními výklady není v publikaci nouze o překvapení, která jsou způsobena především množstvím protichůdných tvrzení. Santoni se s Rossim často pouštějí do odvážných propojení svých představ s realitou a není výjimkou, že si po sobě jdoucí odstavce protirečí. Jako ukázka může posloužit výklad vraždy bývalého bojovníka organizace *A Cuncolta Francka Menzyho* z prosince roku 1994. Popis celého případu začínají úvahou o nesmyslnosti a překvapivosti této akce. O plánech na jeho zabití prý nic netušili. „Nemohli jsme pochopit, jak někdo mohl zabít člověka, který nikoho neohrožoval a nenesl ani zbraň...“ (s. 178) Ovšem hned v následujícím odstavci vychází najevo, že Francka Menzyho zavraždila jejich vlastní frakce (FLNC *Canal historique*). Skutečnost, že o této operaci věděli předem, jasně vyplývá z tvrzení, že nemohli ničemu zabránit, protože „členové severních sektorů měli navrch“ (s. 179)

Množství podobných rozporů vede čtenáře k pocitu, že publikace byla tvořena s cílem zřeknout se veškeré odpovědnosti, ať už za vraždy (v takových případech je většinou podáno vysvětlení nutnosti zabití dané osoby, popřípadě předložen „důkaz“ o zradě či trestném činu proti Frontě) či za případné štěpení. Je nasnadě, že podle obou bývalých představitelů FLNC *Canal historique* rozkol způsobovaly ostatní skupiny kdysi jednotné organizace. Hlavního viníka vidí především ve frakci *Canal habituel*. V tomto bodě si je nutno uvědomit, že právě *Canal habituel* byl v rámci hnutí FLNC jejich největším rivalem a konkurentem. Obviňování ostatních a zbavování se odpovědnosti je zřejmé především v kapitole „Válka roku 1995“, kde sice Jean-Michel Rossi první větou vyloučí existenci války jako takové, ovšem vzápětí vylíčí množství důvodů, které vedly k bojům mezi oběma frakcemi. Za původce nepokojů je označen opět *Canal habituel*. Závěr kapitoly přináší reálné zhodno-

cení situace, a sice že válku nikdo nevyhrál a nikomu vlastně nic nepřinesla.

Kapitola zabývající se dopravou zbraní (s. 181–187) překvapí svou věcností a otevřeností. V textu zazní nejen jména zemí, které hrály v obchodě se zbraněmi na Korsice nějakou roli (Švýcarsko, Rakousko, bývalé Československo, Čína), ale také názvy firem, které se na zprostředkování obchodů podílely, typy používaných zbraní, ale dokonce i jména osob do obchodu zainteresovaných. (V tomto kontextu tedy není divu, že se objevují dohady o zavraždění obou bývalých představitelů FLNC právě v souvislosti s touto knihou.)

Pravým opakem věcného výkladu se může zdát kapitola „Fronta a veřejné mínění na Korsice“, která představuje zářný příklad zkreslování reality. Guy Benhamou ji uvádí paradoxem, podle kterého korsická společnost často a veřejně vyjádřila svůj odpor k násilí v politice, ale nacionalistické ilegální organizace nikdy přímo neodsoudila. Oba nacionalisté se na tomto místě pouštějí do vyzdvihování jedinečnosti ostrovní kultury a solidarity, doložené případem, ve kterém prchajícího nacionalistu, který spáchal atentát, uschoval v domě před četníky (tedy před symboly francouzské státní moci) právě zapřísáhlý odpůrce nacionalismu. Vzájemná solidarita ostrovanů tak prý brání Korsiku před úplnou kolonizací ze strany metropole.

Publikace je hodna pozornosti zvláště díky podobným popisům, výkladům a úvahám, které očividně a neskrývaně zkreslují realitu, a přibližují tak čtenáři mentalitu nacionalistů, či perspektivu některých proudů nacionalismu. Kupříkladu Santonihovo popis atentátu (s. 64–66), který na něj spáchala FLNC *Canal habituel* a při které zemřel jeho kolega Stéphan Gallo, odhaluje způsob života i mnohá vnitřní pravidla tajných ilegálních organizací na Korsice. Z popisu vyplývá, že žijí v jakémsi nepřetržitém válečném stavu. Například Santoni byl při atentátu raněn, ale nešel do nemocnice, protože před nemocnicí mohl očekávat další komando, které má přežít obět zabít.

Na jiném místě, při vysvětlování „protidrogové kampaně“ z roku 1985 a později z počátku 90. let, vychází na světlo silná xenofobie nacionalistů. Za pachatele trestné činnosti v oblasti distribuce drog vždy označují buď Arabů, Rómy či příslušníky jiných národností, a z celého výkladu vyznívá, že drogově závislý Korsičan je v podstatě obětí žvlů, které přišly odjinud.

Závěr knihy přináší střízlivé a přímočaré zhodnocení situace. Oba respondenti shodně konstatují, že nacionalistické hnutí na Korsice se dá shrnout slovem „nezdar“. Za kladný rys svého snažení označují fakt, že Korsičanům zdvihli sebevědomí, ale v zápětí dodávají, že již od konce 80. let si byli vědomi skutečnosti, že ostrov není na samostatnost připraven. Nedosáhli kulturní a společensko-politické revoluce, o kterou usilovali, jelikož se jim nepodařilo vymýtit starobyrou moc místních klanů a naopak svým tajným bojem ještě posílili vliv zbraní na ostrově. Následně docházejí k překvapivému závěru, že „do budoucna je třeba termín nacionalismus úplně vymýtit“ (s. 211)

Recenzovaná publikace představuje sérii rozhovorů, které přináší zpověď dvou bývalých představitelů korsického ozbrojeného národnostního boje. Přes veškerou otevřenost výpovědí obou dotazovaných zůstává práce, která si neklade za cíl objektivní popis či rozbor událostí, prostým svědectvím klíčového období korsického nacionalismu z velmi vyhraněného úhlu pohledu, jakousi alternativní verzí k oficiálnímu výkladu situace. Její význam a jedinečnost spočívá v subjektivních výkladech dění na ostrově, dále v popisech drobných detailů ze života a přiblížení vnímání světa zevnitř ilegálních ozbrojených skupin. Text charakterizuje přílišné odmítání odpovědnosti, častá protichůdná tvrzení, a trvalá snaha představení sebe sama v co nejlepším světle.

Práce obsahuje velmi cenné dodatky, ve kterých nalezneme podrobný přehled historie ozbrojeného národnostního boje na Korsice od 21. 8. 1975 (první ozbrojené akce nacionalistů v Alérii) až do 8. 10. 1999 (posledního

významného přeskupení sil uvnitř nacionalistů před vydáním knihy), přehled štěpení FLNC a mnoho dalších materiálů.

Libor Štěpánek

Fiala, P.; Mareš, M. (eds.):

EVROPSKÉ POLITICKÉ STRANY

Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity, Brno 2001, 155 stran

V posledním desetiletí se stále se zrychlující intenzitou procesu evropské integrace, spojené především s novými výzvami po skončení studené války, začínají politické strany organizované na evropské úrovni nabývat stále většího významu. Nejenom proto, že k tomu nezbytně, zezdola dochází už od 70. let 20. století spolu se zavedením přímých voleb do Evropského parlamentu. Ale také proto, že se v souvislosti s perspektivou dalšího rozšíření Evropské unie (EU), pozvolným kompetenčním posilováním Evropského parlamentu a změnami základních smluv Společenství, které už od Maastrichtu zachycují, respektive vymezují tyto subjekty, evropské politické strany stávají nezbytnými aktéry v rámci politického systému EU. K jejich relevanci přispívají také současné snahy EU definovat a vyřešit otázku financování těchto stran.

O to, politologicky a právně vymezit tento fenomén, se snaží autoři další ze série studií Mezinárodního politologického ústavu Masarykovy univerzity. Publikace je systematicky vhodně strukturovaná – snaží se jednak v úvodu obecně vymezit evropské politické strany, shrnout dosavadní vědecký výzkum na tomto poli a také alespoň částečně zachytit poslední vývoj; v další, nejobsáhlejší části seznámit s jednotlivými stranickými subjekty na úrovni EU; v předposlední kapitole se autoři věnují politickým formacím, které zatím z různých